

Ikt. sz.: 02-4288-3/2006.

Témafelelős: Korom Pál

Tárgy: Beszámoló a Kurca helyzetéről

**Szentes Város Önkormányzatának
Képviselő-testülete**

Helyben

Tisztelt Képviselő-testület!

A Kurca a Körös-torok alatt ered a Hármaskörösből és 40 km hosszban kanyarog Szentes, Szegvár és Mindszent területén, tiszai torkolattal. Élővízként a terület legfontosabb halászó helye és vízi közlekedési útvonala volt a XIX. században. Élővíz jellege az árvízszabályozási munkákat követően megszűnt és mint főcsatorna hat, egymástól műtárggyal elválasztott önálló víztérből áll.

Rendeltetése és funkciója szerint nem holtág, hanem kettős működésű - belvív elvezető és öntöző - főcsatorna.

A Kurca vízgyűjtőjéhez tartozik a Veker ér és a Kórógy, amelyek a vízgyűjtőt jelentősen növelik. A Tisza és a Hármaskörös szabályozását követő mederváltozások eredményeként a Kurcában természetes vízáramlás csak olyan megfelelő vízszintű, apadó árvizek esetén lehetséges, amikor a Tiszába való vízkivezetés is gravitációsan történik. Ezek egyedi és rövid ideig tartó - legfeljebb 1-2 hetes - alkalmak.

Kritikus vízminőségi helyzetek jellemző időszakában gyakori, hogy a Kurca csak szivattyúrendszerrel táplálható meg a Hármaskörösből illetve a Békésszentandrás Duzzasztó rendszeréből a Veker éren keresztül és a vízkiemelés ugyancsak szivattyúrendszerrel történhet Szentesnél illetve Mindszentnél.

A Kurca medre az elmúlt évszázadban, de különösen az elmúlt 40 évben, jelentősen feliszapolódott. Ez egyrészt korlátozza a belvív elvezető és az öntözővíz szállító képességét, másrészt a rendszeresen előforduló vízminőségi problémák halpusztulást, környezeti problémákat okozhatnak.

A kialakult állapot javítása érdekében 1997. és 2000. között Szentes Város Önkormányzata kezdeményezésére, az Alsó-Tisza Vidéki Vízügyi Igazgatósággal közös teherviseléssel elkészült a 19+098 és 30+557 km szelvény közötti Kurca-szakasz rehabilitációja. A munkálatok eredményeként rendezett vízfelület és rendezett partok alakultak ki ezen a 11,46 km-es városi szakaszon. A város lakosságát erőteljesen irritáló közegészségügyi problémákkal (mocsárszag, erős bűz, fertőzésveszély) terhelt csatornából szép városképi jelentőségű vízfelület és vízpart lett a Kurca illetve a parti terület.

Komoly vitákat követően Szentes Város Önkormányzata 2001. január 01-től jelképes bérleti díjért bérbe vette a belterületi Kurca parti területeket, 2001. április 03-tól pedig megállapodást kötött a Vízügyi Igazgatósággal a Kurca főcsatorna karbantartási feladataira. A rendszeres karbantartás illetve a rendezett vízfelületek növelése azóta is zajlik. Ez azonban a

vízáramlás hiánya miatt továbbra sem akadályozza meg a lebegő iszap lerakódását.

Nem sikerült megoldani a nyárvégi és koraőszi üzemhelyzetek problémáját sem, amikor nyári meleg van, de a csapadékos időjárás miatt a Kurca és a Veker ér mentén lecsökken vagy egyáltalán nincs öntözővíz igény. Ezekben az esetekben ugyanis nem kerül a Kurcába és a Veker érbe friss víz, megindul a zöldnövényzetek burjánzása, a víz oxigén tartalmának csökkenése, a káros gázok képződése, felszabadulása és jelentős mennyiségű, bomló szervesanyaggal teli belvív halmozódik fel a vízgyűjtőn. Különösen veszélyes az a helyzet, amikor egy jelentős csapadék miatt ezek a belvív tömegek gyorsan vonulnak le a Kurcába. Ezek hatásai eredményezhetik a halpusztulást.

A probléma megelőzésének egyetlen megoldása a friss víz bevezetése, a problémás víztömegek képződési helyétől függően a Hármaskörösből és/vagy a Békésszentandrás Duzzasztó rendszeréből.

1995. és 2000. között szakmai vizsgálatok zajlottak arra vonatkozóan, hogy a Bökényi illetve a Békésszentandrás duzzasztók használatával (felújításával, átépítésével, a duzzasztási szintek emelésével) megoldható-e az, hogy a Kurca ismét élővíz illetve élővíz jellegű legyen. Ezek eredményeként az volt megállapítható, hogy ezek a megoldások elvben is problematikusak, többmilliárdos költségűek, jelentős értékes területek elöntésével járnának. Mindezzel együtt csak 1,00-2,00 m³/sec friss víz lenne így biztosítható, a mindenkori ár- és belvízhelyzettől és öntözővíz igényektől függően, szakaszosan.

A friss víz pótlásának optimális megoldására így maradt a szivattyús vízbeemelés. Míg megoldatlan azonban ezek szükségese működtetése a finanszírozási gondok miatt.

Az ATI-KÖVIZIG álláspontja szerint a Kurca teljes vízgyűjtőjének átfogó rehabilitációja szükséges ahhoz, hogy garantált legyen a Kurca vízminősége. Addig is az érintett önkormányzatok, termelők, az ATI-KÖVIZIG és a vízügyi hatóság, az ATI-KTVF (Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség) együttműködése szükséges a vízminőségi problémák megelőzésére, amely együttműködés keretében a VIZIG alapvetően csak a szakértői, vízkormányzási feladatokat és ezek költségeit tudja vállalni, a friss víz beemelés költségeit nem.

A fentiek eredményeként Szentés Város Önkormányzatának tevékenysége a Kurca helyzetének rendezésére két törekvésben összpontosul:

- Egyrészt 1995. évtől folyamatosan arra, hogy megvalósuljon a Kurca vízgyűjtője átfogó rehabilitációjának kulcsfontosságú kezdeteként a Kurca főcsatorna teljes rehabilitációja.
- Másrészt arra, hogy a Kurca-rendszer vízbeemelő és vízkiemelő szivattyú-telepeinek műszakilag elégséges kapacitású szivattyúi olyan természetes erőforrásból kapjanak energiaellátást, amely nagyságrendekkel csökkenti azok üzemelési költségeit. Saját feladatának azt tekinti, hogy ilyen erőforrással kerüljön üzemeltetésre egy, a Hármaskörösből a Kurcába folyamatosan friss vizet beemelő szivattyú, legalább 0,5 m³/sec teljesítménnyel. Ez a vízmennyiség már elegendő volna ahhoz, hogy a már kotort csatorna szakaszok visszaiszapolódását megelőzze.

Az első célkörben a következők valósultak meg az elmúlt két évben:

- 2004. évben a Szentés és Térsége Területfejlesztési Önkormányzati Társulás - a város gesztorságával – 4,62 MFt támogatást nyert a Kurca rendezetlen szakaszai rehabilitációjának megtervezésére, amely tervek 2005. évre elkészültek és azokat a tervező leszállította.
- 2004. évben a Szentés Kistérség Többcélú Társulása 10 MFt támogatást nyert a Kurcához csatlakozó főgyűjtő rendszer kritikus állapotú főcsatornái rehabilitációjának megtervezésére. A tervek elkészültek, azokat a tervező leszállította, a vízjogi engedélyezésük folyamatban van.

- A megindult tervezési folyamatok alapján Szentés Város Önkormányzata kezdeményezte együttműködés kialakítását a Kurca teljes rehabilitációjának ügyében Szegvár Nagyközség és Mindszent Város Önkormányzatával. Ennek eredményeként 2005. évben elkészült egy tárgyi társulás létrehozásához az előterjesztési anyag tervezete, amely akkor aktualizálódik, ha a rehabilitációs program finanszírozhatóvá válik.
- Szentés Város Önkormányzata támogatásával Szegvár Nagyközség támogatást kapott ahhoz, hogy a Kurca Szegvár belterületi szakaszának rehabilitációja 2006-2007. évben megvalósuljon. Jelenleg a meglévő tervek átdolgozása folyik.
- A Kurca és a Tisza közötti Mentettrét területen megvalósult a kurcai fő szivattyúállás teljes rekonstrukciója és üzembehelyezése.
- A Kurca és a Tisza közötti Alsórét területen megvalósult a Talomi II. főcsatorna rekonstrukciója és 2006. évben megépül ennek kurcai átemelő telepe.
- A Kurcának a fahíd és a Gergely utca illetve a fahíd és a strandi kemping közötti szakaszán 2004-2005. évben megvalósult a meder további rehabilitációja illetve a partok rendezése és parkosítása.
- 2005. év utolsó negyedében megkezdődött Szentés teljes belterületi bel-és csapadékvíz főgyűjtő rendszere rekonstrukciójának illetve teljes kiépítésének tervezése.

A második célkörben a következők történtek az elmúlt két évben:

- 2003. évtől sokszoros egyeztetés zajlott a Műszaki Osztály és a VIZIG képviselői között arról, hogy milyen oxigénbevitelt szolgáló építmények illetve berendezések elhelyezése lenne célszerű a Kurcán. A szakmai egyeztetések 2005. évben azzal zárultak, hogy bármelyik megoldás csak akkor vezethet sikerre, ha alkalmazásuk együtt jár a víz mozgásával. Amennyiben viszont a víz áramlik, megkérdőjelezhető ezen létesítmények illetve berendezések szükségessége. Ennek tudatában szoros együttműködést alakítottak ki arra, hogy elsősorban vízkormányzási eszközökkel előzzék meg az oxigénhiányos helyzetek kialakulását. Ez a Kurcán megvalósult, de nem jelenthetett megoldást 2005. nyarán, a Veker érből beáramló nagytömegű, bomló anyaggal teli belvízzel szemben.
- Szentés Város Önkormányzata utasítására a Műszaki Osztály folyamatosan kér ajánlatokat arra, hogy a minimálisan elégséges friss vizet biztosító szivattyúk energia ellátása milyen természetes energiával lenne megoldható, a jelenleginél lényegesen kisebb költséggel, sőt esetleg jelentős energiatermelési felesleggel. Több konkrét szélkerekes illetve szélerőműves megoldás egyeztetése során világossá vált azonban az, hogy amelyeket ezek közül az ATI-KTVF esetleg engedélyezne, azok megvalósítása önmagukban nem gazdaságos. Jelenleg zajlik egy olyan projekt-tervezet kidolgozása, amely konténeres biogáz reaktorral oldhatja meg gazdaságosan és környezetkímélően a friss víz szivattyúk energiaellátását.
- A probléma jelenlegi megoldatlanságára való tekintettel Szentés Város Önkormányzata a 2006. évi költségvetési javaslatában 5 MFt szerepel az esetleg szükségessé váló friss víz pótlások céljára, amihez csatlakozva a Szentési Horgász Egyesület is elkülönített a költségvetésében 2 MFt-ot hasonló célra.

Összességében megállapítható az, hogy közel százévnél követően, 1995. évtől koncepciózus tevékenységrendszer zajlik a Kurca teljes rehabilitációjának érdekében.

A továbbiakban elvégzendő munkák megtervezése is megtörtént illetve folyamatban van. A karbantartás rendszeres és megfelelő a már rendbetett Kurca szakaszokon és folyamatosan növekszik a rehabilitált meder- és partszakaszok hossza.

A megváltozott időjárási viszonyok - különösen a nyári, rendkívül meleg időben lehulló, özvíz-szerű csapadékok - új rendkívüli helyzeteket eredményeztek, amelyek kellő szakmai előrejelzése és kezelése nem megoldott.

Ezért szükséges a Kurca-rendszer teljes rehabilitációjának megvalósítása mellett az, hogy a vízügyi szervek biztosítsák a szükséges szakmai előrejelzést, illetve hogy az érintettek teljes köre

oldja meg, hogy legalább a kritikus időszakokban folyamatosan friss víz kerüljön bevezetésre a Kurca-rendszer megfelelő pontjain, a szükséges mennyiségben.

Ez sem nyújthat azonban teljes garanciát arra, hogy kivételes időjárási helyzetek eredményeként ne kerüljön veszélybe a Kurca egyes szakaszainak halállománya. Ez a veszély azonban jelentősen csökkenthető és korlátozható.

Kérem a tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést tárgyalja meg, és hozza meg döntését a Kurca helyzetéről szóló beszámolóval kapcsolatosan.

...../2006.(II.24.) Kt.

Tárgy: Beszámoló a Kurca helyzetéről

Határozati-javaslat:

Szentes Város Önkormányzata Képviselő-testülete megtárgyalta a Kurca helyzetéről előterjesztett beszámolót, és az alábbiak szerint határozott:

A/

1./ A beszámolót elfogadja, és a 2006. évi költségvetésben 5 MFt-ot biztosít friss víz pótlásra.

2./ Felkéri az ATI-KÖVIZIG vezetőségét, hogy továbbra is támogassa az önkormányzat erőfeszítéseit a Kurca és vízgyűjtője helyzetének további javítása érdekében. Kísérje figyelemmel a Kurca főcsatornán és mellékágain, valamint a teljes vízgyűjtőterületen lévő belvizek vízminőségét annak érdekében, hogy a szükséges friss víz pótlás és egyéb szükséges feladatok időben megtörténhessenek a halpusztulás és más környezeti problémák elkerülése érdekében.

3./ Felkéri az önkormányzat polgármesterét, hogy keresse a rehabilitációs program folytatásának finanszírozási lehetőségeit.

4./ Megbízta a Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztályát, hogy keresse a friss víz beemelését biztosító szivattyúk lehető leggazdaságosabb üzemeltetési lehetőségét.

B/ A beszámolót nem fogadja el.

A határozatról értesítést kapnak:

1./ Polgármesteri Hivatal Jegyzői Iroda és általa az érintett osztály- és irodavezetők

2./ ATI-KÖVIZIG 6720 Szeged, Stefánia 4.

3./ ATI-KÖVIZIG 6600 Szentes, Kiss B. u. 13.

Szentes, 2006. február 9.

Dr. Sztantics Csaba
jegyző megbízásából:

Czirok Jánosné
osztályvezető